نوآوری و شکوفایی
در پرتو

مدیریت علوی و اخلاق نبوی

شرح عهدنامهٔ مالک اشتر

رضا کریمی

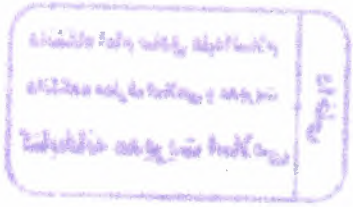

نو آوری و شکوفایی در پرتو مدیریت علوی و اخلاق نبوی

● مولف: رضا کریمی ● ناشر: نسیم حیات ● چاپ:شرف ● تیراژ: ۵۰۰۰

●لیتوگرافی: بهار علم ● نوبت و تاریخ چاپ:دوم/۱۳۸۷

قیمت:۳۰۰۰۰ریال● شابک: ٤- ٤٤٨-٤٩٢-٩٦٤-٩٧٨

مرکز پخش

قم - میدان معلم – بلوار سمیه – خیابان شهیدین – پلاک ۸۷

تلفن:۷۷٤٦۳۳۳-۰۲۵۱ تلفکس:۷۷٤۹۵۳٤-۰۲۵۱

Email:nasimehayat1386@yahoo.com

فهرست

مقدمه ۱۳
شروع کارها با نام خدا ۱۸
تواضع و فروتنی امام علی علیه‌السلام ۱۸
سروری و اقتدار در سایه‌ی بندگی حق تعالی ۱۹
ارج نهادن به فرماندار و کارگزاران مخلص حکومت اسلامی ۲۰
مشخص نمودن قلمرو حاکمیت و ولایت ۲۰
جمع‌آوری خراج و مالیات: ۲۰
اصلاح امور مردم را می‌توان در جنبه‌های مختلف چنین بیان کرد ۲۲
تفویض اختیار طبق شایستگی افراد ۲۶
تقوای الهی ۲۷
ضرورت خودسازی مدیران ۲۸
مفهوم تقوا ۲۹
تقوا و نقش آن در سعادت انسان ۲۹
تقوا در قرآن کریم ۳۰
تقوا در روایات ۳۱
مراتب تقوا ۳۱
آثار تقوا ۳۲
بصیرت دل ۳۲
هدایت و رستگاری ۳۲
زاد و توشه سالکین ۳۳
حافظ انسان ۳۳
یاری و نصرت پروردگار سبحان ۳۴
نجات از مشکلات ۳۴
زیاد شدن روزی ۳۵
اصلاح عمل ۳۵
تقویت اراده ۳۶
اصلاح امور ۳۶
بخشش گناهان ۳۶
محبت الهی ۳۷
تقوا و قبولی اعمال ۳۷
کرامات انسان ۳۷
نجات از آتش ۳۸
داخل شدن در بهشت ۳۸
بشارت دنیا و آخرت ۳۹
اطاعت خدا را بر دیگر کارها مقدم دارد[و ایثار طاعته] ۳۹
عمل به کتاب خدا از واجبات و مستحبات ۴۰
یاری کردن خداوند تعالی ۴۱
تلاش خالصانه و امدادهای غیبی ۴۱
نصرت خداوند تعالی ۴۲
یاری کردن با قلب ۴۲
یاری کردن با دست ۴۲
یاری کردن با زبان ۴۳
نگه داشتن زبان موجب بزرگی می‌شود ۴۴
نگاه داشتن زبان پاداشش بهشت است ۴۴

وعده‌الهی به یاری کنندگان او ٤٥
تهذیب نفس ٤٦
مبارزه بی امان با هوای نفس ٤٦
آثار و نتیجه‌ی غلبه بر هوای نفس ٤٧
نظارت مردمی ٤٩
ارزیابی عملکرد ٥٠
عمل صالح ٥٠
ارزش انسان به عمل اوست ٥١
انسان در گرو اعمال خود است ٥١
اخلاص در عمل ٥٢
اهتمام به عمل ٥٢
عمل صالح موجب محبوبیت کارگزاران می‌شود ٥٣
اخلاق رهبری ٥٤
مهربانی با مردم ٥٨
مهربانی قفل ایمان است ٥٩
خداوند مهربان است ٥٩
دوستی و مهربانی با همه ٥٩
هشدار از بدرفتاری با مردم ٦٠
بخشش و آسان گرفتن با مردم ٦٠
بهترین اخلاق دنیا و آخرت ٦٠
خوبی‌های دنیا و آخرت ٦١
عزتمندی ٦١
سیره‌امام کاظم علیه‌السلام درگذشت از غلام خطا کار ٦١
ایمان کامل به قدرت و بزرگی خداوند متعالی ٦٢
انسان نیازمند ٦٣
تنگ نظر نبودن ٦٤
دوری از تنگ نظری یاری اسلام است ٦٤
خوشحال نبودن از کیفر دیگران ٦٤
نتایج دوستی و مهربانی با مردم ٦٥
پرهیز از خشم ٦٥
اسلام و حقوق بشر ٦٦
چگونگی رفتار با مردم ٦٨
پرهیز از تکبر ٦٩
متکبر وارد بهشت نمی‌شود ٧٠
متکبران در قیامت ٧١
تکبر به خاطر خواری شخص متکبر است ٧١
جایگاه متکبران ٧١
سیره رسول اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله در دوری از تکبر ٧١
آزمایش الهی ٧٢
انصاف رمز موفقیت ٧٣
انصاف سید اعمال است ٧٤
سفارش رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله به مرد اعرابی ٧٤
ظلم به مردم و ستیز با خدا ٧٥
تکبر از آفات مدیریت است ٧٥
نفس ریاست طلبی مذموم است ٧٧
بدترین نوع تفکر ٧٧

اقسام تکبر ۷۸
تکبر بر خدا ۷۸
تکبر بر خلق ۷۹
اسباب تکبر و خود بزرگ بینی ۷۹
تکبر به علم ۷۹
تکبر به عمل ۸۰
ظلم و ستم به مردم ۸۱
ظلم به بندگان خدا سبب دشمنی خداوند تعالی می‌شود. ۸۲
آثار ظلم ۸۲
موجب هلاکت شهرها و آبادیها ۸۲
تاریکی قیامت ۸۳
ویرانی دل ۸۳
محرومیت از بهشت ۸۳
سلب نعمت‌های الهی ۸۴
سلب هدایت الهی ۸۴
اقسام ظلم از دیدگاه امیرالمؤمنین علی علیه‌السلام ۸۴
درمان تکبر ۸۵
یاد خدا موجب آرامش دل می‌گردد ۸۵
واقع بینی ۸۷
اعتدال ۸۷
سیره حضرت رسول اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله در اعتدال ۸۸
عدالت ۸۸
مردم سالاری دینی ۸۹
ویژگی خواص ۹۱
مقدم داشتن خشنودی عمومی بر خشنودی خواص ۹۲
ویژگی‌های عموم مردم: ۹۳
ویژگی خواص ۹۳
ضرورت سپاسگذاری در مقابل نعمت‌ها ۹۴
کمترین درجه شکر ۹۴
برترین مرحله شکر ۹۴
آثار شکر دولتمردان ۹۵
آثار شکرگزاری مردم ۹۵
آثار شکر در فرهنگ اسلامی ۹۶
ضرورت راز داری توسط حکومت و حاکمان ۹۷
عیب‌جویی ۹۸
عیب‌جویی از صفات ناپسند و گناهان کبیره است ۹۸
پوشاندن عیوب دیگران ۹۹
ضرورت راز داری و حفظ آبروی مؤمنان ۱۰۰
معیار شناخت خوبان از بدان ۱۰۰
بدترین‌ها ۱۰۱
سخن چین داخل بهشت نمی‌شود ۱۰۱
مبغوض‌ترین افراد پیش خداوند ۱۰۱
ایجاد دوستی بین مردم و دوری از سخن‌چینان ۱۰۲
اتحاد و نقش آن در پیشرفت جامعه و استحکام نظام ۱۰۳
اختلاف و کینه و نقش آن در رکود جامعه و فرو پاشی مدیریت ۱۰۴
تفرقه و پراکندگی از عقاید شیطان است ۱۰۵
منافقان و نقش آنها در ایجاد فتنه ۱۰۶

اصل مشورت ۱۰۷
نقش فضائل اخلاقی در رشد و کمال و شکوفایی و نوآوری ۱۰۸
جایگاه مشورت در اسلام و مدیریت ۱۰۹
سیره حضرت رسول اکرم ﷺ در مشورت کردن ۱۱۰
با چه کسانی باید مشورت کرد؟ ۱۱۲
اوصاف و شرایطی که یک مشاور باید داشته باشد: ۱۱۲
آثار مشورت ۱۱۳
بدترین وزیران ۱۱٤
انتخاب همکاران ۱۱۵
تقویت نیروهای متعهد و کارآمد: ۱۱۵
ویژگی کارمندان پاکدامن ۱۱۷
اصول روابط اجتماعی رهبران و مدیران ۱۲۰
سیمای پرهیزگاران ۱۲۱
سیمای راستگویان ۱۲۱
آثار راستگوئی مدیران و مسؤولان ۱۲۲
پاداش بر اساس عملکرد ۱۲٤
ارزشیابی ۱۲۵
تشویق و تنبیه ۱۲۵
نتیجه ارزشیابی ۱۲۵
روش‌های جلب اعتماد مردم ۱۲۷
بهترین روش‌های جلب اعتماد مردم: ۱۲۸
جلب رضایت مردم ۱۲۸
نگهداری سنت‌های حسنه ۱۲۹
سنت‌های مشروع و نامشروع ۱۳۰
سنت‌های مشروع ۱۳۰
سنت‌های نامشروع ۱۳۰
همنشینی با علما و حکما ۱۳۱
آفت دولتمردان و راه‌های پیشگیری ۱۳۱
ملاک سپردن مسؤولیت‌ها ۱۳۲
شناخت طبقات گوناگون اجتماعی ۱۳۳
جامعه از دیدگاه نهج البلاغه ۱۳٤
وظائف حکومت در مقابل اصناف مختف جامعه ۱۳۵
ویژگی‌های نظامیان ۱۳٦
عظمت نظامیان، پاسداران و مجاهدان راه خدا ۱۳۷
مقام جهادگران ۱۳۷
ارزش جهاد ۱۳۷
«جهادگر و نترسیدن از ملامت» ۱۳۸
جهاد و کامروایی ۱۳۸
گواهی خداوند تعالی به صداقت جهادگران ۱۳۹
فضیلت جهاد از زبان امام علی علیه‌السلام ۱۳۹
استواری مردم و سپاهیان ۱٤۰
دادگستری و استحکام حکومت ۱٤۱
آثار تجارت سالم و بازرگانان مؤمن ۱٤۲
لزوم رونق اقتصادی و اصلاح بازار ۱٤۲
لزوم آشنایی بازاریان با احکام اقتصادی ۱٤۳
اسلام و توجه به تجارت ۱٤۳

لزوم مبارزه‌ی بی امان حکومت اسلامی با ربا خواری ۱۴۴
شدت حرمت گناه ربا ۱۴۵
نابودی به واسطه‌ی ربا ۱۴۵
پلیدترین کسب‌ها ۱۴۵
حال ربا خواران در قیامت ۱۴۵
مستضعفان ۱۴۶
استحکام حکومت ۱۴۷
نیایش امیرالمؤمنین علیه‌السلام با خدا درباره‌ی فقر ۱۴۷
سیره حضرت رسول اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله ۱۴۷
فقر موجب فساد و فحشا می‌شود ۱۴۷
خداوند روزی رسان است ۱۴۹
سیمای نظامیان ۱۵۰
ویژگی‌ها و صفات فرمانده شایسته از دیدگاه حضرت امیرالمؤمنین علیه‌السلام ۱۵۱
وظائف حکومت و زمامداران در مقابل فرماندهان سپاه اسلام ۱۵۲
ویژگیها و صفات فرماندهان ارشد سپاه اسلام ۱۵۵
آثار تأمین نیازهای لشکریان ۱۵۶
آثار و نتایج مهربانی با سپاهیان ۱۵۷
عوامل پایداری و استحکام حکومت اسلامی و چشم روشنی زمامداران ۱۵۸
به زبان آوردن خوبی‌ها ۱۵۹
نقش تشویق در تلاش لشکریان ۱۵۹
آثار و نتایج تشویق ۱۶۰
تشویق و تنبیه طبق شایستگی‌ها ۱۶۱
ارزشیابی و آثار مفید آن ۱۶۱
ارزشیابی توام با عدالت ۱۶۲
عمل به دستورات خداوند تعالی و سنت حضرت رسول اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله ۱۶۳
مفهوم سنت ۱۶۴
سیمای قضات و داوران ۱۶۵
صفات و ویژگی‌های قضات عادل ۱۶۶
تأمین نیازهای مادی و معنوی قضات ۱۶۸
وظائف حاکم در قبال قضات ۱۶۸
سیمای کارگزاران دولتی ۱۷۰
وظائف زمامداران در گزینش کارمندان دولتی از دیدگاه حضرت علی علیه‌السلام ۱۷۱
خصوصیات فردی کارمندان دولتی ۱۷۱
مزیت کارمندان دولتی با خصوصیات ذکر شده ۱۷۲
نقش بازرسی در پویایی و عملکرد کارکنان ۱۷۲
لزوم مراقبت از اطرافیان نزدیک ۱۷۴
لزوم هوشیاری مدیران حکومت اسلامی در رابطه با همکاران نزدیک‌شان ۱۷۵
سیمای مالیات دهندگان ۱۷۶
تخفیف در مالیات باعث دل‌گرمی مردم می‌شود ۱۷۹
رسیدگی به شکایات مردم ۱۷۷
تخفیف مالیات ۱۷۸
عدالت محوری ۱۸۰
گسترش عدالت و مهرورزی ۱۸۱
توسعه کشاورزی ۱۸۲

پیامبران و کشاورزی ۱۸۲
سیمای نویسندگان و منشیان ۱۸۳
معیارهای گزینش نیروهای کلیدی در نظام اسلامی ۱۸۴
دوری از خوش‌باوری ۱۸۶
دین وسیله‌ای برای بدست آوردن دنیا نیست ۱۸۷
تیزهوشی مدیران و شناخت کارمندان ۱۸۷
آزمایش کارکنان ۱۸۸
تقسیم مسئولیت‌ها و تعیین مسئول ۱۸۹
تقسیم مسؤولیت‌ها و شرح وظائف کارکنان ۱۸۹
نظارت بر برنامه ها ۱۹۰
سیمای بازرگانان و صاحبان صنایع ۱۹۱
ارزش کار و تلاش و تجارت در آئینه ی قرآن و احادیث ۱۹۲
سلامت بازرگانان ۱۹۴
لزوم توجه به تجار ۱۹۴
بازرگانان بد معامله ۱۹۵
کدام تجارت ۱۹۶
تجارت برکت می‌آورد ۱۹۷
تجارت سبب زیادی عقل می‌شود ۱۹۷
تجارت سبب بی نیازی می‌شود ۱۹۷
قوانین و مقررات تجارت از نظر فقها عظام در باب« متاجر» ۱۹۷
لزوم مبارزه با احتکار ۱۹۸
احتکار و محرومیت ۱۹۸
احتکار خصلت فاجران ۱۹۸
احتکار رذیلت است. ۱۹۸
عمل خائنان ۱۹۹
عمل گناهکاران ۱۹۹
دوری از رحمت خدا ۱۹۹
محروم از نعمت ۱۹۹
انکار کتاب خدا ۱۹۹
لزوم عنایت و خدمتگذاری به طبقه‌ی محروم جامعه ۲۰۰
حقوق نیازمندان ۲۰۱
رسیدگی به فقرا و مستمندان ۲۰۲
سیره حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله در رسیدگی به فقرا و نیازمندان ۲۰۳
سیره حضرت علی علیه السلام در رسیدگی به مستمندان ۲۰۴
برخی از آثار و فوائد رسیدگی به مستمندان در جامعه ۲۰۴
گذاشتن بازرسان مطمئن برای رسیدگی به امور فقرا ۲۰۶
احترام سالخوردگان ۲۰۷
یتیمان ۲۰۸
تکلف مالی یتیم و پاداش بهشت ۲۰۸
نوازش یتیم ۲۰۹
مهربانی بر یتیمان ۲۰۹
بهترین خانه ۲۰۹
گریه یتیم و لرزیدن عرش الهی ۲۰۹
مردمی بودن ۲۱۰
ارتباط با مردم ۲۱۱
سیره حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله در رسیدگی به امور مردم ۲۱۱
سعه‌ی صدر ۲۱۲
انتقادات سازنده و انتقادپذیری ۲۱۳

اخلاق اختصاصی رهبری ۲۱٤
برنامه ریزی و انجام به موقع کارها ۲۱۵
خلوت با حضرت حق (جل‌جلاله) ۲۱٦
خودسازی، مانع غرور و عمل زدگی و عامل غفلت زدایی ۲۱۷
مراعات حال مردم در همه‌ی احوال ۲۱۹
نماز ۲۲۰
حضور در میان مردم ۲۲۲
فرق مدیران نظام اسلامی با مدیران سایر نظام ها ۲۲۳
مضرات دوری از مردم ۲۲٤
فوائد مردمی بودن و ارتباط با مردم ۲۲٤
اخلاق رهبر با خویشاوندان ۲۲۵
رانت خواری فامیلی ممنوع است. ۲۲٦
مدیران و آفت فامیل گرایی ۲۲٦
مدیران و برخورد با تخلفات اطرافیان ۲۲٦
پرهیز از واگذاری امتیازات به فامیل‌ها و اطرافیان ۲۲۷
انعقاد قرارداد با اطرافیان ۲۲۷
حق مداری ۲۲۸
مدیریت عادلانه ۲۲۸
صداقت با مردم ۲۲۹
مردم محرم اسرار حاکمان اسلامی هستند ۲۲۹
صلح و آرامش ۲۳۱
اسلام دین صلح و آرامش ۲۳۲
هوشیاری و دشمن شناسی ۲۳۲
وفا به عهد و پیمان‌ها ۲۳٤
پیمان شکن ایمان ندارد. ۲۳٦
رعایت پیمان نسبت به نیکوکار و بدکار ۲۳۷
سیره حضرت رسول اکرم ﷺ در وفاداری به عهد و پیمان ۲۳۷
وفای به عهد ۲۳۷
شکایت از پیمان شکن‌ها ۲۳۸
عهد و پیمان در اسلام ۲۳۸
سیره حضرت رسول اکرم ﷺ در وفا کردن به عهد ۲۳۸
هشدارها: ۲٤۰
پرهیز از خون ناحق ۲٤۰
سنگینی جنایت آدمکشی و خشم عموم مردم ۲٤۱
حاکمان نظام اسلامی و حرمت خون انسان ها ۲٤۲
پیدایش خشم و نابودی نعمت ۲٤٤
پرهیز از خودپسندی ۲٤٤
مدیران و پرهیز از خودپسندی ۲٤۵
عجب ۲٤۵
فرق عجب و تکبر ۲٤۵
آثار زیانبار خودپسندی ۲٤٦
وحشتناک ترین تنهایی ۲٤٦
زیانبارترین نادانی ۲٤٦
آفت بزرگی ۲٤٦
خودپسندی آفت خرد است ۲٤۷
پرهیز از تملق و چاپلوسی و ستایشگری ۲٤۹

آثار زیانبار چاپلوسی و تملق ۲۵۰
پرهیز از منت گذاری ۲۵۱
مدیران موفق و وظیفه شناس ۲۵۱
عمل بموقع ۲۵۳
هشدار از شتابزدگی و سستی در کارها ۲۵٤
شتاب و درنگ نابجا نشانه‌ی نادانی است. ۲۵۵
شتاب نابجا موجب اندوه است ۲۵۵
دوری از شتاب زدگی و عجله ۲۵۵
پرهیز از سستی و موکول کردن کارهای امروز به فردا ۲۵٦
هشدار امتیاز خواهی ۲۵۷
مساوات در برابر قانون ۲۵۸
افزون طلبی از آفات مدیریت است. ۲۵۹
اثرات منفی افزون طلبی ۲۵۹
حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام و بیزاری از ستایش و چاپلوسی ۲٦۰
عمل به واجبات و مستحبات ۲٦۱
عمل طبق دستورات قرآن کریم و سنت حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله ۲٦۳
استعانت از خدای تبارک و تعالی ۲٦۳
شهادت ختم امور ۲٦٤
منابع و مأخذ ۲٦٦

مقدمه:

در عظمت بی‌کران نهج‌البلاغه همین بس که بیش از هزار سال است این کتاب ارزشمند که توسط مرحوم سیدرضی(ره) جمع‌آوری و تنظیم شده است در کنار قرآن کریم، کلام خداوند متعال بر جان و دل بشریّت نورافشانی می‌کند.

هزاران جلد کتاب توسط هزاران عالم و دانشمند و نویسنده درباره‌ی نهج‌البلاغه به رشته‌ی تحریر درآمده اما آنها هنوز موفق نشده‌اند قطره‌ای از عظمت بی‌کران این کتاب ارزشمند را آنچنان که شایسته است تبیین و توصیف نمایند.

نهج‌البلاغه گنجینه‌ی بزرگ معارف اسلام، و عالی‌ترین درس برای تعلیم و تربیت انسانها و بهترین سرمایه‌ی خودسازی و تهذیب نفس و موثرترین برنامه برای ساختن جامعه‌ای سالم و پاک و سربلند است.[1]

مرحوم سید رضی(ره) در مقدمه نهج‌البلاغه چنین می‌گوید:

«امیرالمؤمنین علیه‌السلام سرچشمه‌ی فصاحت و منشأ بلاغت و زادگاه آن است و از او اسرار بلاغت آشکار گشت و قوانین و دستورات آن از وی گرفته شد...»

---

[1] - پیام امام، مقدمه.

«ابن ابی الحدید معتزلی» که از دانشمندان معروف اهل سنت و از شارحان نهج‌البلاغه است که در ذیل «خطبه ۲۲۱» بعد از شرح بخشی از کلام علی علیه‌السلام درباره – برزخ – می‌گوید:

«اگر تمام فصحای عرب در مجلس واحدی اجتماع کنند و این بخش از خطبه برای آنها خوانده شود سزاوار است برای آن سجده کنند... .»

و نیز می‌گوید:

«و اما فصاحت او پیشوای فصیحان و سرور بلیغان است ولذا درباره‌ی کلام او گفته شده پائین‌تر از کلام خالق و برتر از کلام مخلوقین است و مردم از او راه و رسم خطابه و نوشتن را آموخته‌اند.» [۱]

«جورج جرداق مسیحی» نویسنده‌ی معروف مسیحی لبنانی در کتاب ارزنده خود «الامامُ عَلِیّ صَوْتُ العِدالَة الانْسانیَّة» چنین می‌گوید:

«در بلاغت، فوق بلاغتهاست، قرآنی است که از مقام خود اندکی فرود آمده سخنی است که تمام زیباییهای زبان عرب را در گذشته و آینده در خود جای داده، تا آنجا که درباره‌ی گوینده‌ی آن گفته‌اند: سخنش پایین‌تر از کلام خالق و بالاتر از کلام مخلوق است.» [۲]

و نیز می‌گوید:

« جاذبه‌های کلمات امام علی علیه‌السلام شوری در من ایجاد نمود که ۲۰۰ بار نهج البلاغه را مطالعه کردم. » [۳]

انسان اگر با عمق وجود به زیبائی‌های نهج‌البلاغه پی ببرد حتی اگر بیش از ۲۰۰ بار هم نهج‌البلاغه را مورد مطالعه قرار دهد بیشتر تشنه‌ی معارف بلند و محتوای ژرف و گوهرهای نایاب آن خواهد شد و هرگز از آن سیراب نخواهد گشت.

---

[۱] – پیام امام- ج ۱، ص ۳۰و ۳۱ .

[۲] – صوت العدالة الانسانیه، ج ۱، ص ٤۷ .

[۳] – مقدمه نهج البلاغه .

لذا برآن شدیم در این کتاب با توجه به نامگذاری سال ۱۳۸۷ از سوی رهبر معظم انقلاب اسلامی(مدظله‌العالی) بنام سال «**نوآوری و شکوفایی**» از باب انجام وظیفه و لبیک‌گویی به ندای ولایت یکی از نامه‌های زیبای آن حضرت را که در بردارنده‌ی آئین مدیریت و حکومت‌داری از دیدگاه حضرت امیرالمؤمنین علیه‌السلام می‌باشد و آن را به یکی از سرداران شجاع و مدیران و استانداران ژرف‌اندیش خود یعنی «مالک‌اشترنخعی» نگاشته‌اند و از ١٤ قرن قبل تا به حال بعنوان یک منشور جاودانه و انسان‌ساز در تاریخ و فرهنگ اسلامی ماندگار شده مورد بازخوانی و شرح قرار دهیم. اگر چه در ظاهر مخاطب فرمان حضرت علی علیه‌السلام در این نامه مالک‌اشتر می‌باشد امّا در واقع همه مدیران و رهبران الهی و همه انسانها در تمام مکان‌ها و زمان‌ها مخاطب این عهدنامه و فرمان مولی‌الموحدین علیه‌السلام هستند.

اگر حاکمان و زمامداران در سراسر عالم این عهدنامه را سرلوحه حکومت و مدیریتشان قرار دهند جهان پر از عدالت خواهد شد و در پرتو آن همه‌ی بشریت در کمال آرامش و امنیت در کنار هم زندگی مسالمت آمیزی را تجربه خواهند نمود و عدالت در تمام زوایای زندگی انسان موج خواهد زد، اگر مدیران نظام اسلامی در مدیریت و مسئولیتهای خویش این عهدنامه‌ی گهربار را نصب‌العین خود قرار دهند ضمن اجرای عدالت در تمام ابعاد آن به نوآوری و شکوفایی و پیشرفت و ترقی نائل خواهند شد و به عنوان الگو و سرمشق برای سایر حکومت‌ها و ملل جهان در خواهند آمد و حرف اول را در حکومت‌داری و مدیریت خواهند زد.

در این کتاب سعی شده علاوه بر پرداختن به منشور جاودانه امیرالمؤمنین علیه‌السلام به مالک اشتر در حد امکان به سیره‌ی حضرت رسول اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله نیز در خصوص آئین مدیریت و کشور داری پرداخته شود. امید است مورد قبول حق تعالی و قابل استفاده برای خوانندگان محترم قرار گیرد.

قم- رضا کریمی

منابع و مأخذ

۱- قرآن کریم- با ترجمه الهی قمشه‌ای و ابوالفضل بهرامپور.

۲- نهج‌البلاغه- مرحوم محمد دشتی، جعفر شهیدی.

۳- اصول کافی- مرحوم کلینی- ترجمه- کوه‌کمری و حسن‌زاده.

٤- میزان‌الحکمه- محمدی ری شهری، محمد.

٥- پیام امام- آیت‌الله مکارم.

٦- آینه فضیلت- جلد ۱- دهقانی، رضا.

۷- آینه فضیلت- جلد۲- دهقانی، رضا.

۸- بحارالانوار- مرحوم مجلسی.

۹- تحفه‌العقول

۱۰- جامع‌السعادت- نراقی

۱۱- معراج‌السعادت.

۱۲- عین‌الحیات.

۱۳- سیره حضرت رسول اکرم ﷺ

۱٤- خصائص‌الرسول- کریمی، رضا.

۱٥- رساله حقوق امام سجاد علیه‌السلام- حیدری نراقی، علی محمد.

۱٦- مکارم الاخلاق.

۱۷- تفسیر مجمع‌البیان- مرحوم طبرسی.

۱۸- مصباح‌الشعریه.

۱۹- اخلاق شبر- شبر، سید عبدالله.

۲۰- سنن النبی- علامه طباطبائی.

۲۱- امالی- شیخ طوسی.

۲۲- المفردات‌القرآن- اصفهانی، راغب.

۲۳- تفسیر نمونه- آیت‌الله مکارم شیرازی.
۲٤- صحیفه سجادیه.
۲۵- مستدرک‌الوسایل.
۲٦- احیاء علوم.
۲۷- فروع کافی.
۲۸- غررالحکم.
۲۹- آئین کشورداری از دیدگاه امام علی علیه‌السلام - فاضل لنکرانی- محمد.
۳۰- عدة الداعی- فهد حلی، احمد.

جرج جرداق مسیحی استاد ادبیات عرب و نویسندهٔ بزرگ لبنانی می گوید : «جاذبه‌های کلمات امام علی (ع) چنان شوری در من ایجاد کرد که ۲۰۰ بار نهج البلاغه را مطالعه کردم.»

نامه ۵۳ نهج البلاغه که به عهد نامه مالک اشتر مشهور است ازطولانی‌ترین نامه های امام علی (ع) می‌باشد که زیبایی‌های تمام نامه‌ها را دارد.

حضرت علی(ع) زمانی که سردار نامدار صدر اسلام «مالک اشتر نخعی» را بعنوان استاندار مصر به آن دیار اعزام می‌فرمود، این نامه را نگاشته اند اگر چه ظاهراً مخاطب حضرت امیرالمومنین (ع) مالک اشتر است اما واقعیت این است که تمام انسانها در تمام مکانها و همه زمانها مخاطب آن حضرت هستند.

و آن بزرگوار تکلیف همگان را چه بعنوان حاکم و مدیر و مسوؤل و چه به عنوان رعیت و مردم بیان نموده و وظیفهٔ هر فرد و صنفی را مشخص فرموده است. مدیران نظام اسلام و مردم مسلمان اگر پایبند به این عهدنامهٔ جاودان باشند ضمن غلبه بر تمام مشکلات و کاستی‌ها و جبران عقب ماندگی‌ها به توسعه و فن آوری و شکوفایی و نوآوری دست خواهند یافت انشاء ا... تعالی.

مرکز پخش: قم/میدان معلم/بلوار سمیه
خیابان شهیدین/پلاک۸۷
تلفن:۲-۷۷۴۹۷۵۰ تلفکس: ۷۷۴۹۵۳۴-۰۲۵۱